

О М А

1923

№ 1(9)

A. Oks

P2

OMMA

Tartu Reaalkooli Õppurite Ühingu Häälkanandja.

III aastaköök

N° 1 (9).

NOVEMBER MCMXXIII.

E2 4210

S i s u:

I.

1. Eel päeva tulekut A.K.
2. Hommikul Ats.
3. Helene - Ellen Ats.
4. Kaks sügislaulu. A.K.

II.

5. Noorte kaitseks noorte vastu H.Th.
6. Kasvatajad ja meie. A.K.
7. Opilaskond ja õpetajad =

III.

8. Poisu öön Ad.K.

IV.

9. Maeterlinck Inimõnnest
10. Nisetzche Kolmest moondumisest.

V.

11. Kroonika.

E e l p ä e v a t u l e k u t .

A. K.

Kahvatult
Kuu alla laskub.
Vaskub
Taevas päikse vasest
Ja päevast hõbedasest
Laulab avat suu:
Et tuleb ta; ei miski muu.

Must öö kaob hiljem halli uttu;
Kuskilt kuulub tasast nuttu.

Ehmunult
Sa jätsid hommikulaulu:
Nuta keegi?"
"See mu hing, mis laulab kurba laulu
Kadunud õnnest. Kadunud seegi
öö." Sa vaikselt silmi vaatsid.
Lahkumisen kurvalt minu saatsid.

Tuud suvihommikune loitis üles
Ja hommikpäike lõkkele löi taeva süles.

H o m m i k u l .

Ats.

Vaat, kas ei kuuldu juba kaugeid kukki,
ja karjused ju mägede on taga.
Kuldtahistega päike kujub sukki,
ja mina kisan, hõiskan aga:

Hõilaa, sa ajur, sadulase hobu
Ja kähau pyydma lille horitsonti.
Kuis sumiseb ju õhun mesilaste kogu,
ja korsten keerutab paa ymber suitsulonti.

Vaat, kas ei kukki kuuldu kauged juba:
Mäeharjul kepsun valge lambakari
ja roosahtab, oh, lähme nyd, oh lähme s'uga,
ei hoida saa mind ykski käsi.

H é l e n e - E l l e n .

Ats.

Ei ole armastanud yhtki rohkem nime,
nii valumeelist, karget, öhtulist
kui Ellen. Kallis kullaline
väsimatult leian end su poole kist.

Hélene - Ellen nii sydamlük
ei oleks nagu ilmal päikest, linnul suud,
kui sinu silmi surub öine pimedik,
su silmad sinajad ja kuldsed siidilaud.

Ja kõrges yleval rööskpilvil sõidavad
su lapsemeeled harrastused vasakul ja haal
ja syda sinu jumala on aula. Köidavad
sind ainult helisevad naerud siin ja seal.

Hélene - Ellen ei ole yhtegi armsamat mul nime,
su kuulden varahtab mu hing ja
päeva minekul, öö tulekul ja öhtu kesten - pime
su hyan vasakulle paremale mina vaikiv mineja.

KAKS SÜGISIAULU.

A.K.

1. Sügise tulekul maal.

Et tuleb sügis, seda tead,
Et oota vihma, tuisku, tuult
Et jälle lehed langvad puult
Ja rehte kinni aetaks sead.

Ja tuleb sügis. Porri, uttu
kaob kauge küla. Poisid, tупpa pakku!
Ja öhtul wanaema" kotrab takku
Ja kuulda väljan vihmanuttu.

Ju ammu nutab sügis meie talus,
Tuul akna taga laulab kurba viit;
Aeg lahkumiseks linna siit -
Ent lahkuda on siiski valus.

2. Elegia sügisene.

Jälle nad laind, need päevad täis röömu
Ja lusti. Ja tahaks kui tagasi neid.
Ent päike käib ponina nukraht unusten löömu
Ja ahastus tinaseid halle teid.

Ah, millegist oleks nii kahju, nii kahju,
Et kaotanud olen su üsa.
Nüüd tahaksin visata lehed kõik ahju
Ja segada hõõguvaid süsa.

Ah, kellegist oleks nii ääretu kahju,
kes läinud kaevaten must.
Tuleks veel tagasi! Ah,, ju
hilja sulgeda jarel su ust.

NOORTE KAITSEKS NOORTE VASTU.

Nähes noorte viimase aja tegutsemist, nähes kuis noorte rühmitused ja organisatsioonid, mis loodi alguses suure vaimustusega, magama uinuvad, tekib küsimus: mis pärast see kõik nõnda sündis? Mõistetakse noort publikumi ennast süüdi omas saatuses, enesele aru andmata, kas ka õigust on süüdistamiseks. Peaks noorte tegutsemisviisi põhjuseid tingimata lähemalt uurima. Loodan et keegi, kes rohkem tuttav meie noorsoo liikumisega, seda õige pea ettevõtaks. Ei või edasi minna mitte teades, mida lõppude-lõpuks tehakse: nii ei või kindel olla, et eksitcel ei olla. Missugused motiivid olid koolinõorsool enese organiseerimiseks? - see oleks peaküsimus mis nõuab selgitust.

Revolutsiooni lahtipuhkemisel avanes võimalus kõigile, kellel midagi kätte tasuda või tasuks tehtud ülekohtu eest sissekasseerida oli, ümbruskonnaga omi arveid õiendada. Et ühiste huvidega kannatajaid palju oli, organiseeriti end agaramate ettevõtetel. Et enne sõda kui ka sõjaajal oli tehtud ülekohtu igale ausale kodanikule, siis on arusaadav, et organiseerimise tuhin kujunes epideemiaks, mille all kannatavad rahvad veel praegugi.

Kas oli ka noortel põhjusi kaobust tõsta ajal, kui igal ühel sõna "ühinegem" lipul seisis? - Arvan, sest noored on väga õrnatundlikud ka kõigevähema ülekohtu vastu. Ole neile üärmiselt karm, nad on sinuga rahul; nad peavad lugu distsipliinist, kuid kõige vaiksem ülekohtune samm nende vastu kutsub esile suurimat pahameelt ja vastuhakamist (lugu on siin samuti nagu üldse harimatute, iseäranis teenrite juures.) Mõni niisugune väike ülekohtus, mida ise ehk tähelegi ei panda, võib vahekorda noortega ja noorte meeloolu rikkuda väga kauaks ajaks. Näiteks teame igavest vaenu õpilaste ja õpetajate vahel ja õpilaste alalist kurtmist ülekohtu üle, mis neile tehakse. Ukski inimene ei ole eksimatu. Näeme, et noortel alati põhjust "on kaobust tõsta neile tehtud ülekohtu vastu. Noortel on "veel teine motiiv enese organiseerimiseks, see peitub nende ideaalides, nende igatsuses tegude järgi. Jõeäranis sõdade ja rahutuste aegu paisub see igatsus noortes iseäranis suureks. Nüüd, kus rajasime ise omale riigi, tõusis noortes soov "kultuuri loomisest osa võtta (nagu nad ise end väljendavad). See kultuuri loomise ülesanne omab isegi konkreetsema kuju: Noorsugu peab ottevalmistuma uue kultuuri loomiseks, mis oleks eetilisem ja inimlikum, kui senine ja mis enese pääülesandeks seaks mitte tehnilise tsivilisatsiooni, vaid harmoonilise vaimkultuuri" (.Johanson). Milline vastand noorte individualistlikule loomusele. Olgu. Noored võtavad omale lipukirjaks: "võideldes võrsuvad mehed, lahingus kangelased" (Oma " Nr.5).

Nüüd tunneme kaht noorte peamotiivi, mis tulevad kindlasti silmas pidada: 1) tung õiguse järele, vastu hakata ülekohtule ja 2) tung tegutseda. - Nende kahe motiiviga tuleb alati rehkendada. Nad pesitsevad igas noores, kuigi nad ühe juures ei tule teadvusele.

Nende juurde asub veel kolmas aja iseloomust tingitud motiiv: noorte emantsipatsiooni püüe. Selle püüde isäranis teravaks kujunemine on tingitud jällegi noorte äärmisest sensitiivsusest. Alguses avaldub tema mõõdukalt. Ilustratsiooniks toon siin paar rida ühe noore kangeaalse kirjutusest:

... Kui vabadusvalgus liig ere oli vanemate orjastund hingele, siis tungis ta seda rohkem noorte verre ja pani saäl võrsuda kõrgemad püüded, mis vabad vanust traditsioonest (.)" Nad tarvitid oma vaba energiat selleks, et jõuda kõrgemale, olla rohkem" kui lapsed (.), kes teevad mis ema käsib ja lähevad kuhu näpuga näidatakse. Noored tahtsid ise-mida-gi korda saata, et harjuda eluga, kuhu ei ulata ema kasi ega õpetaja sõnad." (A. Köll, "oma" Nr.5). Selle sama kirjutuse lõpuks leiame kummalist lauset:

Vanemad ja kasvatajad. Ärge mõistke orja südamega kohut vabaduses võrsund kalevite üle." See on väga ilusti öeldud. kuid parast kujuneb äärmine teravus:

Tuksata noorus - kui maru, kui äike, Piitsana sähvata vanade üle. Tule ja" tõuse kui pilvedest päike, Loomiseröömuga sütita üle!" (J. Nirk, "oma").

Uleval pool nimetatud kolmest motiivist on tingitud noorte organiseerimis - liikumine. Noorte püüd vabaneda vanadest kasvatajatest ja traditsioonidest annab tervelt sellele liikumisele oma iseloomu. Noored arvavad leidnud olema oma õige väärtuse, arvavad enestes leidnud olema tuleviku inimese. Hakatakse harutama noorsoo probleemi, noorsooliikumine peale vaadetakse kui filosoofilise voolu peale. (V. Otsar, "oma" Nr.5).

" Sihid, mis ülesäetakse togutsemiseks, viivad kõik äärmusesse. - Veel üks tüüpilisem näide:

Noori ei valda see inimlik (.) laiskus ja mõtte tuimus, millele veätlevad traditsioonid, pehme perekonna pesa ja kaasakäiv erakondlik põhimõtetus. Noortel on probleeme ja sihte." Neid ei seo ajaloolised peensused niisugusel määral, mida (?) on kirjutatud otsa ette kogunud vanadele."

Ei, noorus ei ole lage aadetest, tal on lõpmata tagavara esteetilisi ja" eestilisi püüdeid." . . . (A. K. Oma" Nr.8).

Olen tähele pannud fenomeeni "noorte kirjutusis, et sõnu eestiline" ja " eetilise" alati koos tarvitatakse, ei kunagi lahus.

II.

Kuidas leiavad rahuldust noorte soovid omis organisatsioones? Esiteks avaneb organisatsioonides valitseva korralduse tõttu võimalus rahuldada oma võimupüüet ja karjerismi" (Haarak" Nr.1).

Väga enesega rähul olid noored, kes võisid end iseteadlikult nimetada tegelasteks". Alles nüüd, viimasel ajal, hakatakse taipama toda tragikoomilist, mis kleebib selle sõna küljes. Need noored tegelased on väga agarad, sagedasti isegi nõnda agarad, et neile meelde ei tule, või aega üle ei jää uhke olla.

Tekib kõrgem kiht noori: noorte juhid. Nende poolt märgitakse sihid konkreetsemalt ära, programm säetakse ülesse. Püütakse selgitada noorte ja vanade vahekorda. Sellelabi jõutakse kõigevalusamasse punkti: määratakse noorte lapselikku puhtust, vaevatakse nende rahulikku hinge - ja pealegi väga ebasoodsal ajal - kooli ajal. Kuulutatakse vanadele sõda, karjutakse üle maa, et noored paremusel olla vanade suhtes. Noorte päralt on tulevik, mis teatud mõttes taitsa õige. Ainult noored (.) on vastuvõtlikud kõigele uuele (õigeni küll ainult: kõigele). Noored parandavad maailma ja viivad ta võidule, sest nad on kõikidest traditsioonidest vabad, sest nendes on lõpmatut energiat, ideesid, ideaale, sihte. . .

Vanade väärtus kistakse maha. Neid nimetatakse mineviku ahvideks" (kummaline sõna, leidsin ta ühes kirjutuses "noorte pohmeluse" üle). See on juba liig. ja ka vale.

Alguses oli noorte ülim ideaal saada vanade sarnaseks - nüüd karjutakse vanadele maha, kui on jõutud selle sarnasuse tipule - (kaugemale nad nii kui nii ei saa).

Milline mõtlematus igalpool. - Ja kui neile ka teadvuseni jõuab nende liialdus, peetakse trotsivalt kinni oma arvamisest.

Siin on tipp.

Noorte liikumine hakkab allapoole minema.

Rahuholematust tekib noortes.

Palju on kirjutatud noorte loidusest, leigusest, unisusest, "pohmelusest" j.n.e. Näha on, et noortel himu otsas.

Millest see äkiline seljapööramine oma ettevõttele? Kas tõesti noorte südametunnistus ei lubanud edasi minna? Ei tahaks uskuda et ainult südametunnistus. Noored hoiavad oma südametunnistuse puhta ja ei oleks nõus omalt südametunnistusest mõnda plekki leida.

Arvan et selle äkilise huvikadumise põhjuseks on noorte temperament.

Temperament avaldub kõige tugevamini lapsepõlves, nõrgenedes vanemaks saamisel. Tema ei ole tingitud kasvatuses ega miljööst. Ta on kingitus, mida kaasa saame sündides, mida hindama ja hoidma peame, et mitte langeda tuisusse.

Temperamendi poolest kuuluvad kooliõpilased ikka veel laste hulka. On väga kurb kui see alati nõnda ei ole, kui puudub õpilastes lapse temperamendi värskus.

Lapse temperamendi eritunnus - on, et ta ei suuda ühe tegevuse juures püsida kauem, kui temal selleks huvi on.

Kaob huvi - jätaavad nad kõik kus seda ja teist. pealegi veel siis kui pole mingit sündi tegevust jätkata.

Mis sarnase temperamendiga lapsed omavahel ka ette ei võtaks, tuleb alati mänguks nimetada. Ainult mängu kestes saab ta neile oma elava fantaasia tõttu tööks, tokib tegude eest vastutavuse tunne, mis mängu lõppedes kaob. Kes on nii südameata ja läheb lastele mängu aegu töndama, et see töö ei ole? kuid sagedasti ei lase lapsed end selle meele- tuletuse läbi segada.

Meie temperament ei ole veel vabanenud sellest lapselikust mägule kaldumisest; võiks tuua väga palju näiteid. Asi on aga selle poolest veel hullem, kui voikeste laste juures, et ei suudeta vahet teha mängu ja realiteedi vahel, sest et viimast liiga täpselt kopeeritakse, mis muudab fantaasia illusiooniks. Seda mängule kaldumist ei tule veaks pidada. See temperamendi omadus hoiab meid enneaegse kivinemise eest mõnda tühisesse arvamisesse, mis ei ole veel küllalt läbikaalutud mõistuse poolt.

Noorte temperament ei kannatanud omi organisatsioone, tal oli neist himu otsas. Sellega laseb end seletada terve loigus, huvi on pöördunud mujale. Kirjutatakse: "Melik see nooruse liikumine, temast ei ole midagi huvitavat kirjutada" (V. Kotsar). Teiseltpoolt seletatakse.

Kõikidel on vabandus - ei ole aega. Jgaüks on seotud ei tea mille- ga", . . .

Meie noored tahavad olla värtimehed". Nad õpivad laule, millest kõnelevad konvendi seinad." . . . (A. Katt, oma" Nr. 5).

Loidus tuleb kirjutada peaaesjalikult "ringe juhatajate süüks, kes tihti ainult nimepidi eesotsas seistes, nende (ringide) tegevuse eest häbenata vähe hoolitsevad." (oma" Nr. 6-7).

Pahandatakse, et ringid olla just nagu ainult selleks, et pealelõunast (kallist) aega viita ja juhatajate kohad selleks, et "juhataja" olla. " (oma" Nr.6-7).

Aruannõtes näeme, et paljude ringide kohta öeldakse et nad kahju küll - mingid elumärke ei avaldanud."

Soovitakse head ööd . . .

III.

Miks ei ole kõik organisatsioonid juba magamas? On järele jäänud noori, juhte, kes on loidnud selles mängus oma osa realiteeti, kes on teinud oma arvates hiilgavat karjääri. On jäänud noorilegi hinge mingi võimupüüe, karjerism." (Selma Perv, Häärak" Nr.1).

Need juhid kas tahavad püsida veel omadel kohtadel ja selleparast püüavad veel kooshoida noori, või leiavad oma püha kohusena "juhtida noori õigele teele".

Mis nad teevad ja õieti tahavad?

Järjesti kuuleme neilt kaebusi, etteheiteid ja üleskutseid. Propageeritakse midagi, mis kõikidel noortel olla ja olema peab, kuid meie noortel, jumalteab mis põhju ei puudub. Toda puuduvat tahavad nad jälle "Yella viia". . . Meie olla armetud aadetes, meil polla sihte, meis ei öle idealismi ega energiat, meil polla ilmavaadet. Tahetakse parandada meie vaateid, laiendada meie silmaringi, kättenäidata eluülesanded. Milleks need süüdistused ja noomitused?

Ja kelle poolt. Kas tohibki teha etteheiteid?

Kuidas on lugu meie ilmavaate, silmaringi, ideaalide ja võimetega? Ei maksa siin pikemalt tõendada, et äärmisno rumalus on nõuda kooli-noorsoolt kindlat ilmavaadet.

Mis ideaalidesse puutub siis on loomulik, et neid noortel rohem ja suuremaid olema peab kui vanadel. Ei maksa ainult arvustada noorte muutlikke ideaale.

Silmaringist tuleks küll paar sõna rohem ütelda. Koolile ei tohi etteheiteid, et ta meie silmaringi laiendamiseks vähe ärateeks. Öpilastelt peab aga rohem nõudma paljast kooli programmi. Eneseharimiseks ei saa kunagi küllalt palju ärateha. Meil ei ole aega selleks kuigi palju ärathtud. Kas on siin huvi puudus, aja puudus või koguni energia puudus süüdi?

On olemas niisuguseid öpilasi, kes alati sures on oma kooliülesannete parast. - Siin võib raakida aja ja energia puudusest. Meid on raske aidata. Peale nende on veel niisuguseid, kellel oma teada aega küllalt, aga huvi on pöördud mujale: kinole, moodudele, jumalteab millele.

Need on aga erandid. Suuremal hulgal öpilasil on huvi ja võimeid, neil on ka võimalusi oma silmaringi laiendada peaašnjalikult kirjanduse abil. Ainukeseks takistuseks võiks mõnel olla keelte mitte oskamine. Eestikeelses kirjanduses on vähe head eneseharimiseks. Mis puutub teadusesse, isearanis eksakteadusesse, siis on olemas ainult kõik-sugust populaarset pahna ja broshüüre, mille vastu vanemad öpilased peaks tundma vastikust.

Kas suudavad siin aidata noorte organisatsioonid? - Vaevalt, sest noored ei püsi omis organisatsioonies, olgu küll et paljud ringides rohem ära teha võiks kui üksinda kodus.

Teine asi, kui need ringid ei oleks puht noorte ettevõtted. Aga niisuguseid hakkavad noored põlgama samuti nagu kooli, kui juhatajateks ei ole just armastatud kooliöpetajad.

Et kõigile kirjandus kättesaadav pole, siis arvatakse kõigeparemaks abinõuks referaatide pidanist. Niihasti kooliõpetajate kui ka nooruse juhtide poolt peetakse seda üheks kõigetähtsamaks abinõuks noorte silmaringi laiendamiseks.

Kuid õpilastel on mingisugune antipaatia referaatide vastu. Huvitav on tähelepanna, kuidas järjesti püütakse õpilastele kaela määrada" referaate (õpilaste eneste sõna), aga ühtki ei võeta" vastu. Õpilased räägivad, et õpetajad referaatide haiguses" olevat. - Noortel on alati õigus. Seda antipaatiat referaatide vastu ja veel nii mõndagi muud tuleb panna õpilaste äärmise subjektivismi arvele.

Tunneme õpilaste kalduvust protesteerimisele, vasturaakimisele, teame kuidas nad armastavad opositsiooni teha", iseennast kontrasti säada originaalsust tagaajades. On niikaugele mindud selle igavese kontrastteerimisega, et kahtlaseks saab, nii enesele kui teistele, kas üldse veel midagi positiivset luua suudetakse. Kui, näiteks, antakse kirjatööks mõnd teemat subjektivseks käsituseks, siis leiab see kanget vastutõrjumist: ei taheta ennast paljastada. " Paistab nagu häbeneks õpilased luua" midagi positiivset, kui see on tehtud kooliõpetajalt ülesandeks. Tahetakse teha kõike omal algatusel. Võetakse häbiks sõnakuulmist, teiste tahtmise ja arvanise aila paendumist,

Sarnane subjektivism on külge hakanud kõigile noortele. Sest tuleb see, et arvustamisel võetakse alati eitav seisukoht. Et originaalne olla aetakse taga kõiksugu X-isme. Kannatatakse mooduhaiguse all. Harilikud põhupead taituvad kõiksugu pahna ja lööksõnadega," et võiks poliitikat teha". Väga huvitav on selles" punktis tähelepanna noori."

Äärmise subjektivismi tõttu kannatab noorte looming, muutub nõrgaks väetiks. Mitte laiskuses ei peitu nõrkus. Sellest nõrkusest on just tulnud laiskus. Muidu ei seisa laiskus sugugi noorte loomuses. Ka õpilaste initsiatiivi võime on nõrkenud. Suudetakse ainult arvustada, mahataha, otteheita, äärmisel juhtumisel ka üleskutseid avaldada aga ärataha - mitte midagi.

Loome: Paljud neist ringest surid samal aastal, kui sündisid. Kõigepäält jäid kiratsema kirjanduslised rühmitused ja kahanesid paksud käsikirjalised kuukirjad; enandomineerivale seisukohale asus sport". . j.n.e. (Selma Perv, Haarak" Nr.1.)

Paljude ringide tegevus ei ulata kaugemale asutamiskoosolekust, paljud noorte ajakirjad" kaugemale esinesest numbrist, koguni astuvad kokku ajakirja toimetused" ja lahkuvad ametist sünnitanata jättes oma" lapse.

On asjatu noorte vaevamine ja nende kannatuse proovimine, neid kutsudes kõiksugustesse organisatsioonidesse, milledest nii-kui-nii midagi välja ei tule, sest et ehitatakse kõik tühjale ettekujutusele ja valedele eelarvamistele noortest; et arvesse ei võeta noorte temperamenti ega praeguse aja noorte üldist tendentsi äärmisele subjektivismile.

Noori süüdistatakse ja kiidetakse, aga alati ülekohtuselt, sest neid ei tunta. Kust on tulnud see äärmine subjektivism noortes? Ta ei peitu ju sugugi noorte loomuses. On see praeguse aja individualismi peegeldus noortes, liialdud kujul? Või on see tulevikus puhkele lööva individualismi algaste meie noortes? Ei tea, milleks ta kujuneb.

Jgatahes on pöörane tõprus meie individualistlisi noori püüda paigutada ühingute ja ringide organismi.

See on juba hullem kui sõelaga vett kanda. Lõvisid tahetakse vangistada panna lamba aeda.

On ka reaktionaare, kes ütlevad et peaks olema autoriteete, kas või jumaldetavaid isikuid, kelle naale "tootudes jõutakse läbi suuremast kahtlemisperiidist." (L.K.Haarak" Nr.2).

Kuid reaktsioon on liig nõrk, et võidule pääseda.

Vanu peab alati austama. Aga vanadust ei tohi mööta aastatega. Hoidkem nende aastate poolest vanade cest, kes vanad ei ole. On olemas küllalt tüüpe, kes arvavad end olema määratud noori kasvatama. Niisugusteks vanadeks ähvardavad saada ka meie "noorte juhid" kelliidest oolpool jutt oli.

Kas pole ilus naeravnoorpöli.

Rumalus on tõsist nagu teha, enne kui tõsidust tuntakse.

H. Th.

KASVATAJAD JA MEIE.

A.K.

Elame revolutsioonide ja rahvaste kisklemise ajajärgun. Elame teise aastatuhande viimsel aastasaajal, mille algus oli verine sõdade möllun, mil revolutsioonid löid lökkele punase kirena riikidesisemusten. Hävitet suurriigid, näljasurnad neis harilikkeks nahtusiks saand. Me kuuleme, meile raagitakse: Euroopa on lagumisel, hukkumisel oma enese mürgisesse verre.

Palju on verd valatud mulda, palju mehi langend lahingun.

Tunneme sügavat pessimismi, mis avaldub Spengleri raamatun: "Der Untergang des Abendlandes."

Millest on tingit see pessimism, millest on tingit näitets, uvve kunsti meeleheitlik, segipaisat, nõutu, otsiv, rahutu iseloom?

Mis on kõige kurbuse põhjuseks, mis peitub kõigi tänapäeva toimingute takka.

Tekivad meil sarnased küsimused.

Me teame: kurjuse ja omakasupööide vaimud valitsevad riike.

Me teame, sõda on hirmus. -

Sellep Saksamaagi noorsugu on kirjutand omile lippele deviisina:

"Nie wieder Krieg." (Kunagi enam sõda).

Palju küsimusi on meil, kes oleme vähegi vastuvõtlikumad aja kisendavatele hüüetele. Palju tumedaid asju meie alateadvuses, mille selgitamine hadatarvilik.

Noored otsivad vastust aja rasketele rõhuvatele küsimustele.

Meie ei rahuldu igapäiste õpilastoimingutega, valemite ja definiitsioonide tuupimisega; vaim nõuab midagi muud, sest ainult raamatu tarkusest on vähe ta toiduks.

Meie ei rahuldu vana usuga, sest Jumal on kõrgustest maa päale maha kist ja kehitab vaid õlgu. Tahame uut usku.

Kes näitab tee?

Koolin ei vastata meile midagi.

Uvve otsimisen ei juhata keegi.

Takistataksigi omaparast arenemist ja hoitakse kammitsas selle avaldused.

Jgivaana on juba vastolu vanade ja noorte vahel. Jkka on ta püsind paratamata nähtusena ajaloo kestes. Teravamalt on see vahe esinend üksikutel murrangaegadel:

Noored elavad kaasa uvvendustele ja omandavad need, vanad jäävad traditsioone juure.

Nii ka nüüd. Praegune aeg on suur uvvessünd kõigil aladel. Inimese vaim muutub, muutuvad ta esteetilised tunded, muutub ta ilmavaade, muutub inimene oman tervikun.

Uvve vaimu teenistusse astume hardalt, lootes selgemat tulevikku-valitsevast segasest kaosest. Ja otsime vastust aja põlevatele küsimustele.

Meid aga tahetakse kasvatada liiaks enese näo järele ja ei võeta arvessegi, et ei või uus põlv celmise sarnaseks kunagi saada, eriti nüüd. Uvve põlve moraal, uvve põlve kunsti - ja vormitunded võivad rusikaga näkku lüüva vanade omile.

Meile kirjutetakse üksikasjaliselt ette: nii ja niipalju centimeetrit peavad kaustikuääred puhtad olema jne. Oma enese töössegi ei tohi oma vaimu panna.

Mis jääb teha noortel?

See väike vaimline osa noori, kes püüab uvve ilmanõistmise poole, peab onapääd kobana töetsimisen.

Noed, kes usaldavad enda täiesti kasvatajate hooldo, tunnevad küll ehk mingit tühjust kõige selle taga, kuid täidavad automaatselt kroonu käske, ei leia aga siiski rahuldust omast tööst, sest mingi aindus alateadvusen hoiab omin kütkein.

Seda tühjust püütakse täita nii mitne muu harrastusega:

minna se sportima, kus vaimu taelikult saab unustada.

Me näeme: sport võtab laialt hoogu.

Ehk: minnakse tantsusaalosse ja saagitakse Shimmit, enne ehk nurga taga pudelist julgust võtten.

Jlma õhutuse ja juhatuseta vähe vaimu me nooris, vähe ajavaimust kinnihaaramist.

Ma ei nõua midagi, ei tea sedagi, kas mu mõtteid pooldab suurem osa noori, kuid arvan, on neid, kes nii tunnevad.

Kahju on ainult, et nooris vaid nähakse küpsenatut vilja ja ta ainukesena ülesandena täita tühjaks jäänud kohti vanade ridades.

Sellest kõigest tingimata on noored isegi väga passiivsed kõige vastu.

Õeldakse, noortes on külluses rökkuvat energiat. See võib ju olla, kuid enamas jaos nooris ei avaldu see mitte.

On küll uvved Shimmy - kingad, uvved Fox-troottid, daamidki vahelduvad õhtuhämariku tundideks, uut vaimu, uusi ideid aga ei ole.

ÕPILASKOND JA ÕPETAJAD.

Praegu on koolides valitsemas reaktsooniline tendents n.n. omapärase kooli loomise" tähe all. Meile on tundmatud teiste õneasütuste omapärane kooli loomine. Tunneme ainult oma praegu ja minevikus. Meile, kuid ka vist omapärase kooli" loojatele enestele, on segased uue kooli loomise põhimõtted. Räägitakse suuril sõnul, et peab kaduma loidus ja aset andma tõsisele tööle, kadugu ka revolutsiooni ajavaim ja õpilaste enesealgatus, mis õpilasi takistavat töötamast.

Revolutsiooni aegne kool, kui niisugune, kannatas; salgamata tuntuvalt revolutsiooni tornides ja õeldi kaasa kistud tolleaegsetest sündmustest. Kuid missugune oli siin õpilase- kui ka õpetajaskond? Õpilaste kohta armastati ütelda, et nad olla liig revolutsioonilised. Kuid on ka kindel, et nad olid mitukorda ideelisemad, kui praegu. Ei tundud mitte ainult revolutsiooni sündmuste vastu huvi, vaid võib olla veel enam puhtteadusliste küsimuste vastu. Ja tolle aja õpetajaskond võttis suure huviga osa õpilaste enesearendamisest ja iga samm mis tehti omal käel ja omal jõul, enesekasvatuse alal, leidis häakskiitmist õpetajaskonnas.

Uue kooliroformiga on vahetõrõ õpetajate ja õpilaste vahel hoopis jahedamaks läinud. Paistab nii nagu polekski enam õpetajate asi, kas õpilane üleüldse areneb või mitte, rääkimata veel õpilaste arenemise juhtimisest. Arvatakse, kui õpilane on oma tunni valmistanud on häa, ja kui ta pole seda mitte siis on ta logard. Nii siis meie uue koolis tahetakse ainult tuupimisega arendamist edondada. Mitte kusagil pole näha õpetajate juhtivat kätt õpilaste enesealgatuste juures neid virgutamas. Ainult see on mees kelle nina ei ulata üle raamatu-kaase. Ja siiski kuulduke sagodanini kooliõpetajaid ütleva, et koolitöö ei edene: olete liig laisad; ehk teete muvasjaga tegemist. Kuid milles seisab passiivsuse põhjus. Muidugi õpilastes on iga õpetaja vastus. Tervelt viis aastat on õpetajaskond kaalunud ja uurinud õpilaskonna hingeelu ja igasuguste statistiliste andmete abil. Alati on leitud halva seisukorra põhjuseks mõni otsekohene ehk kõrvalõõju ja nüüd kus need on noormaalsetes oludes enam-vähem kadunud, oleme meie logardid, kui koolitöö ei peaks edenema.

Huvitav on asjaolu, et õpetajaskond pole kunagi end arvustanud, vähemalt avalikult mitte. Armastakse tihti onese vabaduseks õelda: meie ei salga ka oma juures pahesid. "Kuid miks ei võeta vaevaks neid avalikult ise arutada, vai arvatakse siiski end eksimatuteks. Selle poolest on õpilaskond tõesti ideaalsem, ta on valgustanud oma pahesid ja püüdnud neid võimalikult vähendada, kuid mis on õpetajad selle vastu enese suhtes teinud.

Õpetajaskond läheb tagurpidi omas arenemises, möödub veel aastaid, siis jõuame sarnase koolini ja õpetajaskonnani missugune oli paarikümne aasta eest Vene ajal, meie kes elame Lääne Euroopas 20 aastaja esimese veerandi lõpul.

Õpetajaskond on õieti hinnanud enese autoriteeti ja võimisi, kui ta laskis nad 37. paragrahvina paberile panna. See on esimeseks vorsta postiks meie õpetajaskonna autorideedi langusele. Ei õpota meile enam õpetaja seda lihtsat soltskondlist viisakust", vaid juba see, mida Vene ajal nimetati bumagaks. Sest õndsäl vone ajal oli "bumaga" töepoolest autoriteetsem kui kooliõpetaja.

Kuid paragrahvidel ratsutades ei jõua me kuigi kaugele.

POISU ÖÖN.

Ad.K.

Kunstnik toan tututas flööti.

Öö oli poisu rõdu nurka kutsund oma herisevate tähtede alla.

Lututuu lututas flööti.

Laul lapsele lendas taeva sinetavva kummi, eimillegi vaikusesse.

See oli nooruse, rõõmu ja naeru laul, hyplev ja tantslev lustist.

Kõik inimesed laulsid seda laulu lapsena.

Tututuu lõpetas flööti.

Vaikus astus poisu juurde. Puu sajutas lehti kuldsele sygiselle.

Öö sysimust liitsus vastu klaasi. Tahtmatult peatasid silmad herisevate tähtede juuren. Yks kysimus tuli alla poisu aiju nende igavesti vaikivate juurest:

kui palju on neid?

Poisu nägi neid palju, kui liiva tori sinise mere rannikul.

Tuul ymises kiunuvat laulu kuski.

Keegi sõitis põrinal munakivil. Tuled tukkusid.

Lui - lui, lututas toas flööti.

Laul kihutas inimeste sydameisse igatsuse ja armastusega.

Kurba viit silnadosse saatis öö ja valu. Igatsus kasvab loekivaks tuloks armastuse koldel. Tolle viisi kuulaten armastab poisu tytarlast, kes ei tea, mis tegi mitme maja ja pimeduse taga, sellep see viis oli igatsusega, mis flööti kõneles.

Lui-lui-lui, lui-lui-lui unistusi sõudis öhe. Ööst nad noorele kuningatytrele, kes oli kurja nõiamoori kysin.

Poisu pistaks surnuks tige da moori möögaga, mis on läikiv ja terav, ning longuten pead kuningatytre een ytleks:

- Oled vaba. Viin su tagasi lossi. -

Võtaks ta käe ja lähaks nad kahekesi päikesen ja unistus lossi, mis on suure metsa taga.

Tuhat-tuhat unistust flöödi lutust saatis poisike tytarlapsele.

Sygisöö jutustas oma juttu pimedusen, mis oli kurbusen ja nukrusen.

Aeg astus aeglaseid samme. Tulesid syddati ja kustutati. Keegi küs kömm-kömm trotuari asfaldi valgusen. Siis jäi vaikus flööti ja kõik jälle tummana rippuna.

Jlutseva igatsusega vahtis poisu eikuhugi. Ööst ja eimillegist ronisid tummad kysimused ning olemise raskus langes ta sydamele.

Kust tuleb öö ja kuhu läheb?

Mis on tähtede taga?

Midagi ei vastanud.

Vaikus väjus. Vahel urises tuul, olles kõigi peale tige.

Midagi kohutas sydame. Kustki hyppas öudus omil vetruvail jalul.

Kartus sedanagu hiilis nurga tagant. Kollid-kymmesuised lõgistasid forforselt läikivaid hambaid, ning üks tige napp näitas pimedusest elavaid hingi, mida sitikust ahne ja näljane öö pidi henese lõusta haarama.

Ennem kui poisu sai põgoneda toa valgusesse, üks kauge hääl hõikas:

- poisu, - ja veel

- poisu. -

Võis olla ema.

Läks rõdult ära poisu.

Öö jäi kysimustega rõdule.

J N I M Ö N N E S T.

M. Naeterlincki töist väljavõtted.

A. K.

1. M i l l e k s e l a m e ?

Teadagi, on tõsiasi, ja kui tahate, kõige valjum tõsiasi, et meie elu midagi ei ole, et kõik meie püüed vaid naeruks on, et meie ja meie planeedi olemasolu univorsumi ajaollis ainult üks vilets juhus on, kuid on ka tõsi see, et meie elu ja meie planeet, meile kõige tahtsam nähtus on ilmado ajaloo. Kuigi meie ei tea, milleks meile elu ant, siis iganes mitte seks, et teda hävitada ehk värvita mööda saata.

Meie peame elama, kui oleme suure otsustamise celöhtul.

See on surm, mis meie elu juhib ja meie elul ei ole muud sihti, kui surm, sest missugune elu ei saa mitte valgustet puhtas, külmäs ja lihtsas valguses, mis langeb viimsete tundide padjule.

Jnimsugu on selleks lood, et õnnelik olla, nagu on inimene selleks teht, et terve olla.

Jnimene peab võimalikult kauem võimalikult õnnelik olema. Jnimene, kes mitte õnnelik ei ole olnud, on sarnane rändajale, kes ainult öösiti rännanud on.

K u i d a s o l o m e ö n n e l i k u d ?

Harilikult ei ole see mitte önn, mis meil puudub, vaid teadmine önnest. Mis maksab see, kui me ka kuitahes õnnelikud oleme, saaljuures aga ei tea mitte, et meie õnnelikud oleme.

Õnnelikuim inimestist on see, kes oma önnepariimini teab ja tunneb.

Uks murtud rööm surub meid alles siis maha, kui meie teda enesega mötteta ja mõistuseta ümberkanname, kus puukandja, kes on surmuid puid iialgi maha ei pane. Aga need elutud puud ei ole mitte selleks säääl, et meie ölgul ümber kant saada; ta on säääl, et põlemasöödat ja lõkendavaiks leেকেks muudel saada.

Pöömus olema ei tähenda mitte alati õnnelik olema ja õnnelik olema ei tähenda mitte alati röömus olema. Ainult silmapiigu väike önn naeratleb. Kestev önn on aga sama tõsine kui suurmeelne kurbus.

Meie võime ennast ainult siis õnnelikuks nimetada, kui önn meid sarnasile kõrgusile on tõstnud, kus meie teda silmist võime kaduda lasta, ilma et ühtlasi oma elulusti kaotaksime.

Meie peame vaikides armastama öppima. Vaikimine on algjööud, millest sünnivad suured mötted. Kas ei ole see mitte vaikimine, mis annab armastusele tema iseäralise aroomi?

Minuteil, mil meil just oleks midagi üksteisele öelda, oleme me sunnitud vaikima.

Just need minutid jätavad kestvaid mälestusi.

Sellepärast teavadki need, kes palju armastanud, saladusi, mis teistele teadmata.

M i s o n ö n n ?

Önn on meie seesmises vabaduses. Oleme nii suured, vabad ja täielikud, et saatusel mingit võimu meie üle ei ole. Önn on elutarkuses.

Meie oleme alles siis tõsiselt targad, kui meie teadvus meie lansepölvest kuni surmani vahetpidamata muutub. Mida sügavamaks ja ilusamaks mõistus saab, millele me sõna tark juure lisame, seda targemaks saame meie.

Tarkus ei ole mitte üks mõistuse saadus, vaid ta on mõistusest üle.

Tõsisele tarkusele on omane tuhandeid asju toha, mida mõistus mitte hääks ei kiida. Nii on ühel päeval tarkus mõistusele öelnud, meie peame halba hääga tasuna ja omi vaenlasi armastama.

Mõistus peab tarkusele õiguse andma.

See ei ole mitte tark, kes ei ole õppinud esimesele armastuse margile sõnakuulelik olema.

Mida oleks teinud Jeesus, mida oleks teinud kangelased, kui nende mõistus mitte alla annud poleks. Kas ei lähe mitte üks kangelasugu tingimata mõistuse piiridest välja?

Aga kes julgub sellepärast öelda, et kangelane mitte targem ei ole, kui need, kes teguvõimetuks jäävad, sest et nad oma mõistusele sõnakuulelikud on. Olgu jälle korrat:

mitte mõistus, vaid armastus peab see anum olema, milles meie tõelist tarkust hoiame. Küll seisab mõistus tarkuse juurtel aga tarkus ei ole mitte mõistuse õis.

Mõistus ja armastus võitlevad ühes olovuses üksteisega, aga tarkus saabub rahvust, mida armastus ja mõistus lõpuks teevad.

Tarkus on armastuse valgus ja armastus on valguse toit.

Mida sügavam on armastus, seda tugevam on ta ja mida kõrgemale tarkus tõuseb seda ligemale läheneb ta armastusele.

Armasta ja sa saad targaks. Saa targaks ja sa pead armastama.

Ei ole ühtegi olevust maakeral, kes oma hinges midagi ei paranda, kui ta üht teist olevust armastab.

Teadjad ei tea midagi, kui neis ei ole armastuse jõudu; sest tõelik tarkus ei ole see, mis näeb, vaid see, mis kaugemale näeb. Aga nägema ilma armastuseta on pimedusse vaatama.

Õ n n j a k a n n a t u s .

Ei ole midagi õigla emat, kui õnn, midagi, mis tuimalt meie hinge vorni omastab, midagi, mis selgenini, kindlamini kohad täidab, mis teadvus talle avanud on. Aga ei ole ka midagi, mis nii kergesti eesõiguse enese kaest ära võib anda, kui õnn.

Valuingel raagib kõiki keeli ja tunneb kõiki sõnu. Õnneingel avab suu vaid siis, kui ta õnnest võib raakida, millest ka metsik aru saab. Õnnetus on aastasadu juba lapsekingest välja jõudnud, aga õnn paistab ikka veel mähkmetes magavat.

Meie peame väga targad olema, et mitte imestada, et õnn ka kannatuse enesega kaasa toob ja selles kannatuses mitte mõttele kalduda, et meie tõelist õnne veel ei ole omanud.

Tõsiduses kannatab ka tark. Ta kannatab ja kannatus on üks tema tarkuse elementest.

Tõsiduses on seemneteri, mis meie hinges ainult pisarate saju all idanevad, mis meie pärast nutetud saavad. Siiski toob see seeme häid õisi ja kannab parandavat vilja.

Tihti lasevad need, kes kõige paremini armastavad, meid kõige rohkem kannatada, sest meie ei tea mitte, millise õrna ja argliku valjuse armastuse rahutu öde eneses varjab.

Õnn on õnnetusest ainult ühe suure, vasimata, inimliku ja julge mõtte läbi lahutat. See mõte on igalühel meist isesugune.

KOLMEST MOONDUMISEST.

Fiedrich Nietzohel.

Jutustan teile vaimu kolmest moondumisest: sellest kuidas vaim kaameliks, kaamel lõviks ja lõpuks kuidas lõvi lapseks moondub. Palju on raskust, tugeval ja vastupidaval vaimul. Raskust ja raskemat januneb tema jõud.

Milles seisab raskus? nii küsib kannatlik vaim, laskub kaamelina põlvili ja tahab, et teda koormataks.

Milles on raskus, on kangelane? nii küsib kannatlik vaim - et ma koormuksin ja röömustaksin oma jõust.

Kas see ei tähenda: alanduda, et valu teha oma suursugususele.

Omi lollusi hiilgada lasta, et omi teadmisi naerda?

Ehk see tähendab: lahkuda tööst, kui ta pühitseb oma võitu.

Kõrgele mäele minna, et kiusata kiusajat?

Ehk see tähendab: toita ennast äratundmise löstodega ja õiguse pärast kannatada vaimu nälga.

Ehk see tähendab: porisesso vette minna, kui vesi tõde on, külmi konna ja sooje kärnkonna enese juurest mitte ajades?

Ehk see tähendab: armastada vihkajaid ja kätt sirutada petisole, kui ta tahab meid hirmutada.

Kõik selle raskuse võtab kannatlik vaim oma kanda.

Sarnaselt kaamelile, kes koormaga kõrbes rändab, niisama rändab ta ka omas kõrbes.

Kuid üksilduses kõrbes ilmub teine moondumine: vaim moondub lõviks, vabadust tahab ta omale taoteleda, et saada isandaks oma enese kõrbes.

Oma viimast isandat otsib ta siit: vaenu tahab ta kuulutada tenale ja oma viimasele Jumalale; võidupärast tahab ta võimsa trakoniga võidelda.

Kes on suur trakon, keda vaim ei taha enam tunnistada isandaks ja Jumalaks? Sina pead" - on ta nimi, kuid vaim lõvi ütleb: mina tahan.

Sina pead" lamab tal teel, soomusline loom - hiilgades "kullana ja igal soomusel hiilgab kuldne sina pead".

Tuhande aastased väärtused hiilgavad soomustel ja nii räägib võimsam trakon: Kõik asjade väärtused hiilgavad minul".

Kõik väärtused on juba loodud ja kõik loodud väärtused olen mina. Õigusepärast ei tohi enam olla: mina tahan".

Nii räägib trakon.

Minu vennad, mispärast on tervis lõvi vaimus? Mispärast pole küllalt koormatud leomast, viisakast ja alandlikust.

Luua uusi väärtusi, seda ei või ka lõvi mitte: kuid luua enesele vabadust uue loomiseks - on paras lõvi võime.

Luua omale vabadust ja asetada püha "Ei" kohustusest kõrgemale, mu vennad, selle järele januneb lõvi.

Võidelda õigust uute väärtuste loomiseks, on kannatliku ja auahne hinge kõige hirmsam tegu. Tõelikult on see temale vargus ja ühe röövloomu tegu.

Nagu oma pühanat, armastas ta kord sina pead": ta peab nüüd leid - ma, suurimas pühaduses, eksitust ja omävoli, et jõuga saavutada vabada - dust omast armastusest: selleks on tarvis muutuda löviks.

Aga ütlege minu vennad, mis võib veel laps, mida ka lövi ei suuda. Mis - pärast peab rööv-lövi veel lapseks moonduna.

Laps - see on süütus ja unustus, uus algus, oma eneses veerev ratas, ärg liigutus; püha ja ütlus.

Ja minu vennad, mängu loomiseks vajame püha "ja" ütlojat: tema tahet vajab vaim, tema ilma omab ilmalemakadunü.

Kolmes vaimu moondumises jutustamine teile: vaimu kaameliks, kaameli löviks ja lõpuks lövi lapseks moondumist.

Nii rääkis Zarathustra. Ja sel ajal oli ta linnas, mid nimetati: Kirju Lehm."

Kogust Also sprach Zarathustra." Tõlkinud Ad. K.

T.R.ÕPP. ÜHINGU TEGEVUSADUANNNE

1923 a. I. poolel.

A. Üksikute ringide tegevus.

Ühingu oli sel poolaastal 10 ringi, milledest aga Humanitaarring mingit tegevust ei avaldanud. Üksikute ringide tegevus üldjoontes:

1. Spordiring töötas 70 liikmega osakondadeks jaotatuna
 - a.) Kergespordi osakond korraldas omavahelised kergespordi võist - lused 17. ja 18. mail, millest osa võttis 30 sportlase ümber. Liikmed esitasid ringi ka keskkoolide - vahelistel kergespordi võistlustel.
 - b.) Jalgpalli meeskondi oli 2. Nii A kui B meeskond tulid mõlemad meistriteks keskkoolide-vahelistel jalgpalli võistlustel.
 - c.) Talispordi osakonna jääpalli komando pidas harjutusi pea iga - päev.
 - d.) Pallimängu osakonnas harrastati volley-balli kogu poolaasta jooksul 2 tundi nädalas. Kevadistel volley-balli võistlustel tuli meeskond keskkoolide meistriks.
 - e.) Võimlemine. Harjutusi peeti umbes 60, 2 grupis, nädalas 4 korda. Esineti ühingu peol.
2. Näitering korraldas 3 teoreetilist koosolekut, ühe referaatkoos - olekut ja 17 harjutuskoosolekut. Õpitud on 3 näidendit. Näidendiga Komisjoni äris" esineti ühingu peol.
3. Karskuseringis peeti 5 referaatkoosolekut ja 1 vaidluskoosolek. Liikmed hoolisid ringi tegemisest liig vähe.
4. Muusikaringis peeti 10 lauluharjutust, milledest liikmed leigelt osa võtsid. Liikmeid 25.
5. Keemiaring korraldas praktilisi töid kooli keemia laboriurnais, kokku 8 korda.

6. Füüsika-Matemaatikaring pidas 1 referaatkoosoleku ja 8 nõupidamise koosolekut, korraldas praktilisi töid kooli töökodades.
7. Loodusteadusringis peeti 3 referaati.
8. Geografiaringis oli referaate samuti 3, kaks neist udupiltiga. Korraldati ekskursioon ülikooli geoloogia muuseumi.
9. Maleringis peeti harjutusmängusid kindlaksmääratud aegadel 2 korda nädalas, üldse 26 korda. Lõpetati eelmisel poolaastal alustatud kooli turnur.

B. UHINGU ÜLDETTEVÕTTED.

1. Uhingu pidu korraldati 29. aprillil.
2. Lugemislaud oli liigetele avatud kuni nelipühini iga päev 2 tundi.
3. Oma edustajate kaudu on ühing osa võtnud E.K.K.VII. asem. kogu koosolekust, V. koolinoorsoo kongressist ja II. noorsoo karskuskongressist.

Uhingul oli liikmeid 110.

Sel poolaastal on ühing jällegi endiselt tööle asunud. Mõnede õpilaste poolt soovitatud "tulu- ja lahkumise-õhtu" pidamisest küll niipea asja ei saa.

A. K.

- - - - - o - - - - -

Järgmine "Oma" nummer ilmub kooli aastapäevaks, 30. novembriks. Kaastöid palume nädal aega varemalt toimetusele ära anda.

 Toimetus: Ar. Kärsten, H. Thomson, Ad. Kauts.
 Väljaandja: Tartu Realgümnaasiumi õppurite ühing.

Kirjatööde paljundus büroo "V e l o x", Küütri t. 3.

abluon E ni w...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...

